

Editör'den

İktisat ile ahlâk arasındaki mevcut/muhtemel ilişkinin birçok boyutu olması gerekir. İktisadî davranışların ahlâk ve ahlâkın iktisadî davranış üzerindeki etkisi; iktisadî sistemlerin ahlâkla uyuma veya ahlâkı engelleme/teşvik etme bakımından derecelendirilmesi; müteşebbislerin, işverenlerin çalıştırdıkları, iş temasında buldukları kişilerle ve genel olarak toplumla ahlâkî ilişkileri; işçilerin, çalışanların ahlâkî sorumlulukları; fakirlerle zenginlerin ahlâkî sorumluluk bakımından farklılaşıp farklılaşmadıkları vb. hep iktisat ve ahlâk ilişkisi incelenirken ele alınması gereken konulardır. Ne var ki, bu husustaki tartışmalar hemen hemen her zaman sadece iki nokta üzerinde odaklanmaktadır: İşverenlerin (patronların) ve işletmelerin ahlâkî sorumlulukları ve piyasa ekonomisinin (kapitalizmin) ahlâklı olup olmadığı...

Piyasa, bu ve gelecek sayısını bu konuya tahsis ediyor. Umudum odur ki, Yaz ve Güz sayılarımız bu hassas mevzuda şimdiye kadar Türkiye’de hazırlanmış en önemli kaynak olacaktır. Şüphesiz, böylesine önemli bir meselenin *Piyasa*’nın iki sayısı ile tamamen tüketilmesi beklenemez. Beklentim, *Piyasa*’nın bundan sonra da devam edecek araştırma ve münazaralara liberal bir perspektif eklemesidir.

Dergimizin ilk yazısı Ömer Demir’in “Piyasa Ekonomisi ve Ahlâk” adlı yazısı. Demir bu yazıda piyasa ve ahlâk ilişkisini dört temel soru etrafında ele alarak tartışmakta. Hemen müjdeleyelim: Bu yazı Demir’in yakında piyasaya çıkmasını umduğumuz, konuyla alakalı kitabının bir parçası. İkinci yazımız Amerikalı yazar, iktisatçı, gazeteci Henry Hazlitt’in *The Foundations of Morality* (Ahlâkın Temelleri) adlı ölümsüz eserinin bir bölümü: “Kapitalizmin Etiği”. Hazlitt bu yazıda kapitalizmin ahlâkla ilişkisini ve niçin ahlâklı olduğunu kuvvetli bir sağduyu ve mantık örgüsüyle ve de iknâ edici biçimde açıklamakta.

Üçüncü yazımız M. Novak’tan. Belirgin bir katolik perspektif ihtiva etmekle ve sık sık Papa’ya atıfta bulunmakla birlikte, teşebbüsün ve iktisadî faaliyetin ahlâkiliğini ve insanlığa yararlarını iyi açıklayan bir yazı bu. Bir sonraki yazımız, James R. Otteson’dan bir çeviri ve amacı okuyucuya iktisat ilminin kurucu babası

sayılan A. Smith'in iktisatçı olmaktan önce ahlâkçı olduğunu hatırlatmak ve Smith'in ahlâk teorisiyle iktisat teorisi arasında bir çatışma değil uyum olduğunu vurgulamak. Peşinden gelen yazı ise D.T. Griswold'dan yapılan, ticareti yedi ahlâkî ilkeyle açıklayan son derece ilginç bir yazı. Murat Çokgezen işlek ve tath üslubuyla "herkese bedava eğitim, bedava sağlık" anlayışının açmazlarını sorguluyor. Charles Rowley'le yapılan mülâkat ise hem bu fikir adamının akademik kariyerinin gelişimini hem de iktisat teorisinde son zamanlarda ortaya çıkan yenilik ve gelişmeleri anlatmakta.

Dergide daha sonra mini bir dosya yer almakta. Dosyanın konusu açlık ve yoksulluk. Tabiatıyla bu, iktisat ve ahlâk tartışmalarının kapsamına giren hatta bu tartışmalarda merkezî bir konum işgal eden bir konu. J. Bhagwati az gelişmiş ülkelerin fakirliği yenmesinin başlıca yolunun ticaretin geliştirilmesi bunun şartlarından birinin ise fakir ülkelerin korumacılıktan vazgeçmesi olduğunu belirtmektedir. Daniel Heger kapitalizmin güçsüzlerin aleyhine değil lehine bir iktisadî sistem olduğuna işaret ediyor. Mustafa Erdoğan, ülkemizde sağda solda beliren akıl ve mantık dışı, tamamen hissiyat istismarına dayanan fakirleri koruma iddiasındaki çağrılara tepki olarak kaleme aldığı yazısında iyi niyetin yoksulluğu çözemeyeceğini, fakirleri gerçekten düşünenlerin iyi niyet gösterilerini bırakıp bunun nasıl yapılacağını rasyonel bir şekilde açıklamaları gerektiğini belirtiyor. Bir sonraki dosya yazımız Peter Bauer hakkında. Önceki sayımızda P. Bauer'in Özgürlük Ödülünü kazandığını haber vermiş ve görüşleriyle ilgili küçük yazılar yayınlamıştık. Ne yazık ki Bauer ödülün teslim edilmesinden birkaç gün önce vefat etti. Bauer yoksulların gerçek savunucusuydu. Birçok iktisatçı az gelişmiş dünyada fakirliğin ancak zenginlerin yardımıyla çözülebileceğine iman ederken, o tersini haykırdı. Bu yazı Bauer'i ve bu konudaki görüşlerini biraz daha iyi tanımanızı sağlayacak. Bu arada, geçen sayıda yaptığımız, Bauer'den bazı parçalar yayınlama vaadimizi unutmadık. İleriki sayılarda bu öncü yazardan en az iki çeviriyi sizlere sunacağız. Sonraki yazımız *The Economist*'ten küçük bir çeviri. Bu küçük yazı yoksul ülkelerdeki açlık ve kıtlığın iklim şartlarından çok, kötü yönetim ve hatalı iktisat modellerine bağlanması gerektiğini söylemekte. İzleyen üç yazı eksik kalmış, daha doğrusu eksik bırakılmış bir tartışmaya dair. "Ramazan Ayı, Yoksulluk ve Piyasa Ekonomisi" adıyla *Radikal*'de yayınlanan yazıma Ali Bulaç'ın *Zaman*'da verdiği "Zekat ve Liberal İddia" başlıklı cevap/eleştiri yazısı ve "Açlık, Zekat ve Piyasa Ekonomisi" adlı cevabî yazım.

Piyasa'nın bu sayısının son üç yazısının ilki yine P. Bauer ile ilgili. Bu yazı müteveffa yazarın iktisat teorisine katkılarını özetlemekte. İzleyen yazı, bir müteşebbisin kısa bir hayat ve başarı hikâyesi: Barbie bebekleri ve Ruth Handler. Ve son yazımız bugünlerde globalleşme ve piyasa ekonomisi karşıtlarının can simidi gibi sarıldığı bir isim haline gelen J. Stiglitz'in *Globalisation and Its Discontents* adlı son eseriyle ilgili bir değerlendirme yazısı.

Aynı ve benzer konularla ilgili ilginç yazıların yer alacağı bir sonraki *Piyasa*'da buluşana kadar hepinize özgürlük dolu günler ve bereketli piyasalar diliyorum.